

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถเกื้อกูลการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ โดยนัยดังกล่าว ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจึงเป็นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้าน อย่างสมดุลและกลมกลืนกัน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ระบบการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 15 ว่าด้วย การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ (1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน (2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และ(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสมัครใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ผลการศึกษาจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์ทำงาน (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 12) จึงเปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้เหมาะสมกับการศึกษาในช่วงซึ่งเป็นวัยต้องจัด โดยมุ่งเน้นการอบรมดูแลและพัฒนาความพร้อมของเด็กเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในขั้นต่อไป ซึ่งอาจจัดในรูปแบบชั้นเด็กเล็ก อนุบาลศึกษาหรือในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย (สมนึก นนธิจันทร์. 2535 : 1-18)

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการศึกษาของเด็กก่อนเกณฑ์ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่ง ที่จะเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรจะเริ่มต้นตั้งแต่วัยแรกเกิด โดยการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว และในช่วงวัยอายุ 3 - 5 ปี จึงเข้ารับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อมุ่งเตรียมความพร้อมและวางพื้นฐานในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้ถูกต้องตามพัฒนาการของเด็ก เช่น ปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ลักษณะนิสัย และวัฒนธรรมแก่เด็ก เป็นต้น การจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน สามารถจัดได้ทั้งรูปแบบในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เป็นต้นว่า จัดในรูปศูนย์โภชนาการเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หน่วยงานพัฒนาเด็กเคลื่อนที่ และศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเลือกทางเลือกเพื่อพัฒนาบุตรหลานของตนได้เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2537 : 43)

การจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนของกรมการศาสนา เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 โดยจัดในรูปแบบศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นการดำเนินงานเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล และการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ กรมการศาสนารับผิดชอบดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 - 5 ปี และมีวัตถุประสงค์เพื่อวางรากฐานการศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ปลูกฝังคุณธรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามให้แก่เด็ก สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้าน ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน (ประมวล ยั่งยืน. 2536 : 33 - 38)

การจัดการศึกษาในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีหลักการ 3 ประการ คือ

- 1) ให้เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล ไม่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนแต่อย่างใด
- 2) ให้สอนเด็กก่อนเกณฑ์ทั้งชาย - หญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีถึงย่างเข้าปีที่ 6
- 3) ครูสอน คือ พระภิกษุสามเณร และให้ฆราวาสเป็นครูพี่เลี้ยง การดำเนินงานโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด กรมการศาสนา ได้มอบหมายให้กองศาสนศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานดำเนินการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การบริหารการจัดการภายในศูนย์กำหนดให้เจ้าอาวาสวัดทำหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์ และให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ เป็นประธานกรรมการ ผู้นำชุมชน ผู้ทรง

คุณวุฒิ และครูผู้สอนเป็นกรรมการ (กรมการศาสนา. 2535 : 19)

จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันมีจำนวนทั้งหมด 85 ศูนย์ โดยแต่ละศูนย์มีแนวดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) ด้านระบบการบริหารและการจัดการ ส่งเสริมให้ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการบริหารศูนย์ 2) ด้านหลักสูตร กำหนดให้ใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน จัดลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา 4) ด้านพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร จัดบุคลากรที่มีคุณวุฒิ ด้านดูแลและพัฒนาเด็กให้เพียงพอต่อการดูแลเด็ก จัดสวัสดิการสำหรับครูที่เลี้ยงให้เหมาะสม มีการฝึกอบรมและพัฒนาครูที่เลี้ยงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากการศึกษางานค้นคว้าวิจัยปรากฏว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์อำเภอ มีบทบาทและหน้าที่ดูแลประสานงานกับการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม ด้านพฤติกรรมผู้นำ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความขัดแย้งในองค์กร ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านสภาพแวดล้อม
2. การดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย ๆ
3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 85 ศูนย์ **Mahasarakham University**
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 85 ศูนย์ ซึ่งในแต่ละศูนย์ประกอบด้วย ครูใหญ่ จำนวน 85 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 218 คน และกรรมการบริหาร จำนวน 170 คน รวมทั้งสิ้น 473 คน ในการหากกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane อ้างใน สำเร็จ จันสุวรรณ และสุวรรณ บัณฑิต. 2536 : 122) ได้จำนวน 217 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้ คือ
 - 3.1.1 ด้านการวางแผน
 - 3.1.2 ด้านการจัดคนเข้าทำงาน
 - 3.1.3 ด้านการสั่งการ
 - 3.1.4 ด้านการควบคุม

- 3.1.5 ด้านพฤติกรรมผู้นำ
- 3.1.6 ด้านการติดต่อสื่อสาร
- 3.1.7 ด้านความขัดแย้งในองค์กร
- 3.1.8 ด้านความพึงพอใจในการทำงาน
- 3.1.9 ด้านการพัฒนาบุคลากร
- 3.1.10 ด้านสภาพแวดล้อม

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด

- 3.2.1 ด้านระบบการบริหารและการจัดการ
- 3.2.2 ด้านหลักสูตร
- 3.2.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน
- 3.2.4 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร

นิยามศัพท์เฉพาะ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด หมายถึง สถานที่ให้การอบรมเลี้ยงดูแก่เด็กอายุ 3-5 ปี จังหวัดร้อยเอ็ด

บุคลากร หมายถึง กลุ่มที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบด้วย ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และกรรมการบริหาร

การดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด หมายถึง แนวทางการดำเนินงานที่ทำให้ครูใหญ่ ครูผู้สอน และกรรมการบริหารในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย ระบบการบริหารและการจัดการ หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาครูและบุคลากร

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ได้แก่ การวางแผน การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การควบคุม พฤติกรรมผู้นำ การติดต่อสื่อสาร ความขัดแย้งในองค์กร ความพึงพอใจในงาน การพัฒนาบุคลากร และสภาพแวดล้อม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำไปพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University